

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMAS DEPUTĀTS

Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811 • Tālrunis: 6708 7321 • Fakss: 6708 7100 • E-pasts: saeima@saeima.lv

Rīgā, 2018. gada 19. janvārī
Nr. 142.8/4-4-12/18

Saeimas Prezidijam

Saskaņā ar Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likuma 13. panta 3. daļu pievienoju savas atsevišķās domas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr.16870000911 galaziņojumam (pielikumā 6 lpp.).

Ar cieņu,
Ritvars Jansons
12. Saeimas deputāts

Ritvars.Jansons@saeima.lv

SAŅEMTS LIETVEDĪBĀ

19. 01. 2018. plkst. 16:45

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr.16870000911 locekļa, Saeimas Nacionālās apvienības "Visu Latvijai"-“Tēvzemei un Brīvībai/LNNK” frakcijas deputāta Ritvara Jansona atsevišķās domas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas par valsts nozagšanas pazīmēm un pirmstiesas izmeklēšanas kvalitāti kriminālprocesā Nr.16870000911 galaziņojumam

1. Valsts nozagšana.

Nosodāmi no ētikas viedokļa ir kriminālprocesā Nr.16870000911 fiksētie atsevišķu personu nodomi vai rīcība, kuros saskatāmas valsts nozagšanas pazīmes. Manuprāt, valsts nozagšanas pazīmes ir saskatāmas bijušā Saeimas deputāta Aināra Šlesera darbībā, kas tika izvērstā ar nodomu attīstīt termiņuzturēšanās atļauju (TUA) iegūšanu ar investīciju palīdzību viena konkrēta privātā biznesa projekta interesēs, tajā pašā laikā 2011. gada 18. februārī atbilstošus likuma grozījumus virzot pieņemšanai Saeimā.

Kriminālprocesā Nr. 16870000911 liecinieks A.Š. operatīvās izstrādes laikā noklausītā sarunā, kuras atšifrējums pievienots krimināllietai, apmēram nedēļu pirms likumprojekta “Grozījumi Imigrācijas likumā pieņemšanas otrajā lasījumā Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijā (2011. gada 2. martā) norāda, ka viens no projektiem, ko veiksmīgi virzot uz priekšu, ir atkal uzturēšanās atļaujas.

Liecinieks sarunā norāda, ka ir TUA gribētāji, kas negrib pirkt īpašumu, bet viņi labprāt investētu. Liecinieks piedāvā savu ideju - tā vietā, lai investētu 200 000 latu bankās, TUA gribētājs iegulda 100 000 latu uzņēmuma kapitālā kā investīciju. Jo ļoti daudzi esot gatavi tos 100 000 noinvestēt, nemaz nebraucot uz Latviju.

Liecinieks arī norāda, ka attīsta nekustamo īpašuma projektu Zaķusalā. Liecinieks sarunā arī min kāda privāta projekta attīstīšanu, uz privātas zemes, uz kuras atļauta būvniecība. Šī projekta kopējās investīcijas nekustamajā īpašumā sasniegtu apmēram pusmiljards eiro. Projekta ietvaros paredzēts būvēt viesnīcas, apartamentus, izklaides kompleksus. Liecinieks min, ka projekta attīstīšanai nepieciešami 50 miljoni sava nauda. Ar grozījumu Imigrācijas likumā palīdzību plānots piesaistīt no 500 līdz 1000 mazos investorus. Tas, apmēram, varētu dot vēl no 50 līdz 100 miljoniem latu. Un saliekot savus piecdesmit miljonus vēl ar iegūtajiem miljoniem, tad vēl varot piesaistīt pārsimts miljonus, sindicēt no bankām. Ja likumgrozījumi aiziešot, radīšoties jauna situācija. Tad vajadzēs ļoti aktīvi sākt strādāt investoru piesaistē, pirmkārt, NVS valstīs. tad nākot Turcija un tikai tad Ķīna. Jo ar Turciju mums esot tiešie lidojumi. Lai piesaistītu turku investorus, liecinieks sola iespējams turkus ieinteresēt, lidostas attīstībā.

Liecinieks sarunā min, ka vienā no attīstības projektiem ir akcionārs, un tajā pašā laikā viņš lobē likumdošanas grozījumus uzturēšanās atļauju piešķiršanā par kapitālieguldījumiem. Un uz nākamajām Saeimas vēlēšanām varēšot parādīt, ka gada-divu gadu laikā piesaistījis milzīgas investīcijas, tur notiek būvniecība.

2011. gada 18. februārī Saeimā tika iesniegts deputāta Aināra Šlesera priekšlikums likumprojektam “Grozījumi Imigrācijas likumā”:

„Izteikt 23.panta pirmās daļas (“Termiņuzturēšanās atļauju šajā likumā noteiktajā kārtībā ārzemniekam ir tiesības pieprasīt.”) 28.punktu šādā redakcijā:

28) uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja viņš ir ieguldījis kapitālsabiedrības pamatkapitālā vai pašu kapitālā ne mazāk kā 25 000 latu un kopā valsts un pašvaldības budžetā saimnieciskā gada laikā kapitālsabiedrība kā nodokļus samaksā ne mazāk kā 20 000 latu, vai iegulda tādu kapitālsabiedrību pamatkapitālā vai pašu kapitālā, kuras investē attīstības projektos Latvijā ne mazāk kā 100 000 latu.”.

Rezultātā 2011. gada 2. martā. atbildīgās komisijas sēdē šis priekšlikums likumprojektam “Grozījumi Imigrācijas likumā” tika daļēji atbalstīts un iekļauts komisijas atbalstītā priekšlikumā:

„Izteikt pirmās daļas 28. punktu šādā redakcijā:

28) uz laiku, kas nepārsniedz piecus gadus, ja viņš veicis ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, to palielinot, vai veicis ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, dibinot jaunu kapitālsabiedrību, un ieguldījums ir vismaz:

a) 25 000 latu, un tas veikts kapitālsabiedrībā, kas nodarbina ne vairāk kā 50 darbinieku un kura gada apgrozījums vai gada balance nepārsniedz 7 miljonus latu, un kas saimnieciskā gada laikā kopā valsts un pašvaldības budžetā kā nodokļus samaksā ne mazāk kā 20 000 latu,

b) 100 000 latu;”

Likumprojektu “Grozījumi Imigrācijas likumā” otrajā lasījumā Saeimas sēdē atbalstīja 2011. gada 24. martā. Tas tika izsludināts 2011. gada 15. jūnijā.

Kā liecina man 2017. gada 31. augustā sniegtā KNAB priekšnieka vietnieces Ilzes Jurčas rakstiskā atbilde, KNAB kriminālprocesā Nr.16870000911 neveica krimināltiesisko pārbaudi par iespējamiem nelikumīgiem mēģinājumiem ietekmēt termiņuzturēšanās atļauju piešķiršanu, jo nebija ziņu par šādiem mēģinājumiem. Taču, manuprāt, Aināra Šlesera darbība, kas tika izvērsta ar nodomu attīstīt TUA iegūšanu ar investīciju palīdzību viena konkrēta privātā biznesa projekta interesēs, tajā pašā laikā 2011. gada 18. februārī atbilstošus likuma grozījumus virzot pieņemšanai Saeimā, atbilst pazīstamā tiesību zinātnieka Dr. iur. h. c. Egila Levita definējumam: Valsts nozagšana ir nelegitīma ietekme uz valsts lēmumiem ārpus demokrātiskā procesa un izmantot to, lai gūtu sev materiālus labumus vai ietekmi.

Valsts nozagšanas pazīmes ir saskatāmas arī vairāku krimināllietas Nr.16870000911 liecinieku nodomu shēmā, kas paredzēja vienošanos par konkrētas personas ievēlēšanu Rīgas brīvostas valdē 2010. gada 7. oktobrī, apmaiņā pret Rīgas

brīvostas pārvaldes un SIA "Mediju nams" noslēgtu līgumu par maksas reklāmu izvietojumu.

Bez ētiska nosodījuma un izpratnes, ka valsts nozagšana neatbilst demokrātiskam politiskajam procesam valstī un demokrātijai kopumā, netiek nodrošināts, lai valsts nozagšana Latvijas Republikā nenotiktu arī nākotnē. Diemžēl parlamentārās izmeklēšanas komisijas deputātu vairākums manu priekšlikumu par ētisku nosodījumu iepriekš aprakstītajām darbībām neuzskatīja par svarīgu, un balsojuma rezultātā tas galaziņojumā neparādās.

Nepieciešams formulēt terminu "valsts nozagšana" kā juridisku terminu. Šobrīd tas ir tikai politoloģisks termins. Perspektīvā termins "valsts nozagšana" iestrādājums likumdošanā. Vēsture liecina, ka pēc Otrā pasaules kara termins "genocīds" bija tikai akadēmisks termins. Tikai 1948. gada 9. decembrī ANO Ģenerālajā asamblejā tika pieņemta Konvencija par genocīda nepieļaujamību un sodīšanu par to.

Valstiskas nozīmes krimināllietas gadījumā - arī kā gadījumā ar kriminālprocesu Nr.16870000911, nepieciešama krimināllietas dokumentu publicēšana, kuras mērķis – ar zinātniskiem komentāriem parādīt noziedzīgu nodarījumu, vai arī kā kriminālprocesā Nr.16870000911 - personu nodomus vai rīcību, kuros saskatāmas valsts nozagšanas pazīmes. Šāda publicēšana iespējama tikai ar atsevišķa Saeimas likuma pieņemšanu.

2. Mediji

Nepiekrītu galaziņojumā 112. lpp. 3. punktā izteiktajam secinājumam, ka komisija nekonstatē notikušus konkrētus faktiskus laikraksta "Diena" redakcionālās neatkarības apdraudējumus, prettiesisku šā laikraksta rakstu satura ietekmēšanu vai cita veida manipulāciju ar sabiedrisko viedokli, izmantojot laikrakstu "Diena".

Kā liecina izmeklēšanas komisijas sēdēs uzklautāto personu teiktais, krimināllietā Nr.16870000911 minētās personas izrādīja vēlmi ietekmēt laikraksta "Dienas" saturu.

Tā 2017. gada 27. novembra izmeklēšanas komisijas sēdē Guntis Bojārs - bijušais "Dienas mediju" galvenais redaktors norādīja, ka ar "Dienas medijiem" mēģināts manipulēt, lai iespaidotu žurnālistu viedokli:

"..A.Judins. Jā! Man ir viens papildinājums. Neplānoju jautāt, bet Sudrabas kundze pavaicāja, vai bija iespēja manipulēt. Un es gribu tieši izslēgt situāciju, ka galaziņojumā, atsaucoties uz jūsu vārdiem, būs teikts, ka manipulācijas nenotika. Mans jautājums ir tāds: vai bija mēģinājumi, vai bija vēlme manipulēt? Jo, cik tas bija veiksmīgi, tas ir viens stāsts, bet vai tie... visas tās valžu, teiksim, rotācijas (*G.Bojārs: "Protams! Protams! Protams!"*)... Vai viņi gribēja manipulēt ar sabiedrības viedokli? Paldies..."

2017. gada 6. novembra izmeklēšanas komisijas sēdē bijušais SIA "Dienas mediji" valdes loceklis Uldis Salmiņš norādīja:

U.Salmiņš. Redziet, man liekas, katram medijam tas, kas ir jāievēro un pēc kā savā darbībā jāvadās, ir preses likums, un preses likums īstenībā runā par to, kādi ir pienākumi redakcijai, redakcijas vadībai, galvenajam redaktoram. Un nav tik svarīgi, kādi ir īpašnieki, kas ir patiesie, nepatiesie labuma guvēji vai finansētāji. Tās lietas ir, kā jūs paši redzat, diezgan sazarotas un sarežģītas. Un, ja cilvēki nevēlas tās afišēt, tad tās ir grūti atrodamas.

Protams, mēs varam runāt par vēlmi ietekmēt medijus, kas pilnīgi noteikti kādam ir bijusi, bet, vai tas ir noticis, par to atbildība ir uzlikta amatpersonām, kas ir uzņēmuma vadītāji, redaktori, galvenie redaktori saskaņā ar preses likumu.

Tāpēc mana atbilde ir tāda, ka skaidrs – pirms vēlēšanām it īpaši politiķi cenšas mēģināt medijus ietekmēt, tai skaitā drukātos, arī elektroniskos, iespējams, arī sabiedriskos. Un šo mediju redaktoru un atbildīgo amatpersonu ziņā ir tas, vai ļauties šai... šādiem centieniem... ietekmes centieniem.

Sēdes vadītāja. Un jūs pats, strādājot šajā mediju izdevumā, kā jūs pats vērtējat to situāciju? Jūs tomēr bijāt uzņēmuma vadītājs, tas nozīmē, ka jūs to tieši izjutāt. (U.Salmiņš: "Tieši tā!") Un darba kvalitātē – vai jūs varējāt nodrošināt, nu, nezinu, (U.Salmiņš: "Nu...!") neatkarīgu, objektīvu žurnālista viedokli, spriedumu... vai... cik tālu jūs to varējāt izdarīt?

U. Salmiņš. Darīju, ko spēju, centāties! Droši vien, ka, ja tā situācija būtu vieglāka un spiediens būtu mazāks, būtu izdevies labāk. Bet es uzskatu, ka šajos apstākļos mēs to paveicām pietiekami labi. Un redakcionālā neatkarība tādā ziņā, ka lēmumus pieņem redakcija, nevis kāds cits, manā uzskatā, šajā laikā tika nodrošināta..."

Ētiski nosodāma ir krimināllietā Nr.16870000911 minēto personu izteiktie viedokļi par konkrētu žurnālistu atlaišanu, lai ietekmētu "Dienas" saturu un pieņēmumi, ka mediji Latvijā jāveido pēc Krievijas parauga, kur tajos ir liela autoritārā režīma ietekme satura noteikšanā. Izmeklēšanas komisijas darbības laikā netika iegūti fakti, ka konkrētu personu pavēļu dēļ redaktori būtu no darba atlaiduši konkrētus žurnālistus, jo šādus faktus žurnālisti nesniedza.

Kriminālprocesā Nr.16870000911 nepietiekoši tika attīstīts izmeklēšanas virziens - slēpto īpašumtiesību pierādīšana medijos. Piemēram, virziens - liecinieku slēpto īpašumattiecību a/s "Diena" pierādīšana t.sk. nenopratinot visus iespējamus lieciniekus un savācot visus iespējamus pierādījumus. Kā tika secināts izmeklēšanas komisijas sēdēs, netika nopratināts Guntis Bojārs – bijušais "Dienas mediju" galvenais redaktors, bijušais SIA "Dienas mediji" valdes loceklis Uldis Salmiņš.

2011. gada 25. maijā KNAB veica kratīšanu Rīgā, Dzirnavu ielā 68 Andra Šķēles ģimenei piederošajā SIA "Uzņēmumu vadība un konsultācijas". Izmeklēšanas komisijas 18. decembra sēdē A.Šķēle norādīja, ka viņa SIA "Uzņēmumu vadība un konsultācijas" noslēdza līgumu ar SIA Rīgas tirdzniecības ostu (RTO), kurai bija prasījuma tiesības pret a/s "Diena". RTO prasījumu pret Dienu gribējis izvērst kā labu aktīvu iegūšanu, un A.Šķēle RTO konsultējis. 2014. gadā KNAB kratīšanā izņemtos materiālus atdeva A.Šķēlem atpakaļ.

Kā noskaidroju no krimināllietas Nr.16870000911 dokumentiem, 2011. gada 25. maija kratīšanā SIA "Uzņēmumu vadība un konsultācijas" Rīgā, Dzirnavu ielā 68 tika izņemti vairāki dokumenti, kas saistīti ar SIA RTO un a/s "Žurnāli un Diena". To skaitā bija neparakstīti līguma projekti par kuru un citu dokumentu - arī ar a/s Diena un SIA "Dienas mediji" saistītu dokumentu saturu iepazīties nevarēju, jo šiem

dokumenti netika veikta apskate, bet dokumenti atgriezti atpakaļ SIA “Uzņēmumu vadība un konsultācijas”. Krimināllietā nedz es, ne KNAB darbinieki neatrada SIA “Uzņēmumu vadība un konsultācijas” līgumu ar SIA RTO vai līgumu starp SIA RTO un a/s “Žurnāli un Diena”. Krimināllietā Andris Šķēle nav pratināts. Līdz ar to nevaru nedz apgalvot, nedz noliegt, ka A.Šķēle konsultējis SIA RTO attiecībā pret a/s “Diena”.

Lai nodrošinātu Satversmē definēto vārda brīvību, nepieciešamas izmaiņas Preses likumā, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā un Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanas likumos, lai būtu redzams mediju patiesie īpašnieki – pat ja viņiem pieder 5-10% no mediju akcijām.

3. Izmeklēšana

Izmeklēšanu kriminālprocesā nesekmēja informācijas noplūde no KNAB par veiktajām operatīvajām darbībām (Aināra Šlesera slepeno nepublico sarunu noklausīšanos) – īpaši publikācija “Oligarhu Rīdzenes sarunas – I daļa” ar noklausīto sarunu tekstu portālā Pietiek.com (no 2011. gada 23. oktobra), jo tobrīd jau bija uzsākts kriminālprocess Nr.16870000911.

Izmeklēšanu neveicināja arī tas, ka Ģenerālprokuratūra, redzot, ka kriminālprocess ir valstiski nozīmīgs un KNAB nespēj savākt juridiski neapstrīdamus potenciālos pierādījumus, neizveidoja izmeklēšanas grupu no Ģenerālprokuratūras, Drošības policijas, KNAB izmeklētājiem, lai potenciālos pierādījumus iegūtu un pierādījumus nostiprinātu. Šādu grupu atļauj izveidot Kriminālprocesa likuma 30. pants. Neiztur kritiku Ģenerālprokuratūras viedoklis, ka vienlaikus bija jāizmeklē vēl citas valstiski svarīgas lietas – krimināllietas par Latvenego, Daimler-Benz darbību. Minētajās lietās, pierādījumu bāze ļāva lietas virzīt uz tiesu.

Kļūda kriminālprocesā bija arī tā, ka pēc kriminālprocesa uzsākšanas KNAB nelūdza izmeklēšanas tiesnešu atļauju operatīvo darbību veikšanai pret lieciniekiem.

Izmeklēšanu neveicināja arī Saeimas atteikums atļaut kratīšanu Aināra Šlesera dzīvesvietā.

Nepiekrīt komisijas galaziņojuma 59.lpp. 7. punktā minētajam secinājumam, ka nepieciešams pārbaudīt Kriminālprocesa uzsākšanas pamatojumu. Kriminālprocesa uzsākšanai bija pietiekoša faktu bāze. Šobrīd uzsākt izmeklēšanu par kriminālprocesa ierosināšanas pamatojumu būtu sabiedrības tracināšana un līdzekļu izšķērdēšana. Nepieciešamas pastiprināt atbildību par Krimināllikuma 300.panta pārkāpšanu, lai personas nesniegtu nepatiesas liecības.

4.Drošība.

Par kriminālprocesu netika informēts SAB un Drošības policija, kas palīdzētu mazināt valsts drošības riskus termiņuzturēšanās atļauju (TUA) tirgošanas lietā.

2011.-2014. gadā pieaugošā TUA izsniegšana nebija pietiekoši sabalansēta ar Drošības policija spēju pārbaudīt TUA saņemšanas kandidātus. Tas radīja risku valsts drošībai. Situācija uzlabojās 2015.-2016. gadā – piešķirot papildus resursus Drošības policijai.

Imigrācijas likumā jānosaka konkrēts par ieguldījumiem TUA saņemšo personu skaits gadā, lai tas būtu atbilstošs drošības iestāžu kapacitātei pārbaudīt kandidātus.

5. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas likums

Nepieciešamas izmaiņas Parlamentārās izmeklēšanas komisijas likumā un atbilstoši citos likumos, kas skar informācijas ierobežošanu un datu aizsardzību, lai parlamentārās izmeklēšanas atklātās sēdēs varētu brīvi izteikties par krimināllietas faktiem un tajā minētajām personām, izņemot par sensitīvu informāciju. Tāpat tas nepieciešams, lai informāciju brīvi varētu paust komisijas galaziņojumā.